

Učiteljski TOVARIŠ.

List za šolo in dom.

Izhaja 1. in 15. vsakega meseca na celi polji. Cena mu je za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise prejema vredništvo; naročnino in oznanila pa prejema in razpošiljanje oskerbuje založništvo.

List 15.

V Ljubljani, 1. avgusta 1878.

Tečaj XVIII.

Učilni poskus iz nauka o merstvu.

(Ogledovanje geometrijskih teles kot pripravljevanje na geometrijski poduk.)

Peti dan.

Za ustmeno ponavljanje porabijo se od zadnje naloge pismena vprašanja.

Kakošne podobe naredé ravni kocke? —

Kakšni ste dve pa dve strani čveteroogelnika gledé njijnc namére? —

Takima stranema pravimo, da ste nasprotni. Ako ste čveterokotnika nasprotni strani vštrični, pravimo takemu čveterokotniku paralelogram ali podolgasto čveterokotje z vštričnima čertama.

Kaj je toraj tudi kvadrat? —

Koliko pravih kotov imajo čveterokoti na kocki? —

Čveterokotnik s štirimi pravi koti zove se pravokotnik.

Kakšna podoba je tedaj tudi kvadrat? —

Kaka različna imena morejo imeti tedaj plošnjadi ali ravni na kocki? —

(Čveterokotnik, kvadrat, paralelogram, pravokotnik.)

Kakšne so vse strani plošnjadi na kocki gledé njih dolžine? —

Kaj rečemo tudi lahko od kotov? —

Vse plošnjadi so enake podobe in velikosti. Kadar ste dve ali več ravni ali plošnjad po podobi in velikosti si enakih, se pokrivajo in so skladne ali slične. (To se kaj lahko počíta.)

Naloge: 1. Kaj imenujemo paralelogram? — 2. Kteremu čveteroogelniku pravimo pravokotnik? — 3. Kdaj je pravokotnik kvadrat? — 4. Kdaj je paralelogram kvadrat? —

Šesti dan.

Koliko strani ima ravan ali plošnjad kocke? —

Vse te štiri strani zamoremo si misliti za eno samo čerto. (To se poočita s koncem niti.) To čerto potem imenujemo obseg ali obvod podobe. Taki čerti pravimo razlomljena razdvojena čerta.

Iz kakih čert je sestavljena razlomljena čerta? —

Vse plošnjadi kocke moremo si pa tudi misliti kot eno samo ravan ali plošnjad. (To se poočita z mrežo kocke.) Plošnjad se imenuje potem razdvojena ali razlomljena.

Od kakošnih plošnjad smo se že vse učili? —

Ktero mer ima ta plošnjad? — (Kazuje na spodnjo plošnjad.)

(Sedaj naj učitelj zaberne vse druge plošnjadi tako okoli dotičnih robov, da vse plošnjadi kocke vodoravne plošnjadi naredi.)

Kako mér imajo sedaj vse plošnjadi kocke? —

Zapomnite: Ako vse plošnjadi kocke v ravno plošnjad pridejo, toraj se naredi mreža kocke.

Od kakšnih dvojnih plošnjad smo se učili? —

Kakšna je zdolnja in zgornja plošnjad kocke glede svoje podobe in velikosti? —

Telo, čegar zgornja in zdolnja plošnjad ste skladni, zove se prizma.

Kaj je tedaj tudi kocka? — Zakaj? —

Koliko stranskih plošnjadi ima tudi kocka? —

Zato jej tudi pravijo čveterostranski stolp? —

Kako stoje stranske plošnjadi na podlagi?

Taki stolp se imenuje naravnostni stolp.

Kako različno se kocka imenuje? — Zakaj jej pravimo šestostenje?

— Zakaj kocka? — Zakaj stolp? — Zakaj čveterostranski stolp? —

Zakaj naravnostni stolp? —

Naloge: *Narisajte kvadrat, čegar strani bodo po 6 cm. dolge! —*

Narisajte dvoje enakih kvadratov! —

Narisajte štiri skladne kvadrate! —

Narisajte naravnostno in prelomljeno čerto! —

Narisajte mrežo kocke! —

Naredite doma kocko iz sklejenega papirja! —

Sedmi dan.

Vsaki učenec prinese iz sklejenega papirja doma narejeno kocko, in danes se vse še enkrat temeljito ponavlja, ker se posebno na to gleda, da se posamezni zaumki in besede dobro zapomnijo.

Osmi dan.

(Učitelj naj pripravi ravnostni štiristranski stolp, katerega stranske plošnjadi so podolgasto čveterokotje, iz lesa ali sklejenega papirja, in poševni štiri-

ristranski stolp, zadnjega pa le zato, da se ogledovanje ravnostnega stolpa bolj počita.)

Zakaj pravimo tej reči telo? —

Zakaj je stolp imenovana? —

Zakaj naravnostni stolp? —

Zakaj pravimo tudi temu (kazaje na poševni stolp) stolp? (Ker ste zgornja in zdolnja plošnja skladni). (Dalje prih.)

P o ž e n č a n .

Razun omenjenih se hranijo v Matici tudi pesniški spisi njegovi. Najprej je Poženčan pesmi prestavljal in sestavljal v Metelčici in Bohoričici že l. 1823/4 (Mladeneč in Duhoven. Milo za drago. Postojnski podmel. Nicefor in Saprici i. t. d.); potem si je spisoval stare medljudne, povasne, po zbirki Ahacelnovi, narodne slovenske (Pegam in Lambergar — Pregnanje Zitiških menihov 1—65); dalje je znanjal in skladal svete, cerkvene, po povestih ali legendah (Sveti Izidor. Deveti kralj. Sveta Barbara. Zakon. Ajdovska deklica i. t. d.). Lastnega sklada imenuje cerkvene: Oča naš. Sveti večer. O Veliki noči. O Binkuštih. O kakim Šmarni. Sv. Neža. Sv. Marjeta. Novi mašnik. Ob časi skušnjav. Sladko ime Jezus i. t. d. Popeval je Ravnikar na Notranjskem na pr. Pivko, Kraševca i. t. d.; popeval pozneje na Selih pri Kamniku l. 1843/5; največ jih je zložil pa na Gori poleg Sodražice; torej se rad zove „Pevec Gorniški“.

Kakor povestniške stvari — prepisoval je tudi pesniške po dvakrat, po trikrat ravno tiste. Vredil si je bil pesmice v petere bukvice nekako z naslovi: I. Stare cerkvene pesmi. II. Stare povasne pesmi. III. Svete strunice. IV. Povasne strunice. V. Viši pesmi (ali stare in nove cerkvene, povasne ali poljudne popevke, posebej strunice Gorniške). Pesme iz samote, posebno za ljudstvo zložene, se glasijo poslednje, in med njimi se nahajajo p. Mati Krajna. Ilirija . . . Minina žebljica. Mladenič v sodoljni. Vide od lepe Jekice. Jekica od dičnega Videta. Abelard piše Helvizi ali pozneje bolj po domače: Juštin Malini. Slovo od Janežke gore. Cerklje. Ilirskimu rodu . . . Sanica. Malinica. Ura, luč, tabačnica. Neprijatlam ilirstva. Slava cesarja Ferdinanda . . . Juri Skenderbeg. Povrač domu. Vinska hasen. Popotna. Kukovca. Moškarska. Kraševska očitna spoved. Petero mladenčevo veselje. Petero veselje deklice. Soldaška. Slovo umirajočiga duhovna. Fantam in možem. Dekletam in ženam. Samka. Vasvavec posvarjen. Milvana. Zadovoljni mož. Žanjiška. Prediška. Roža. Prihodnji učeni. Potok. Svet vert. Gerlica. Hudobni Ljubezan itd. itd. — Te in druge se nahajajo po raznih zapiskih, in berž ko ne zato, da bi vsaj nekaj